

Profesor Tadeusz Paryjczak

(1932 – 2019)

30 października 2019 roku Senat Politechniki Łódzkiej podjął Uchwałę o nadaniu auli mieszczącej się w gmachu konferencyjno-dydaktycznym Alchemium Wydziału Chemicznego imienia prof. Tadeusza Paryjczaka. Jest to wyraz uznania dla wybitnych zasług Profesora, którego społeczność akademicka uczelni pożegnała w minionym roku.

Prof. Tadeusz Paryjczak całe życie zawodowe związał z Wydziałem Chemicznym, którym kierował przez kilkanaście lat. Stworzył wiodący w kraju i poza granicami kierunek badawczy adsorpcji i katalizy. Został uhonorowany godnością doktora honoris causa przez Politechnikę Łódzką oraz Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny.



Politechnika Łódzka uhonorowała prof. Tadeusza Paryjczaka godnością doktora honoris causa

foto:
Jacek Szabela

Młodość

Tadeusz Paryjczak urodził się 12 marca 1932 roku w Łopatynie. Dzieciństwo spędził we Lwowie. Na przełomie lat 1943 i 1944 wraz z rodzicami przeprowadził się do Łącuta, gdzie ukończył szkołę podstawową i podjął naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Henryka Sienkiewicza. Jego profesorami byli absolwenci Uni-

wersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie, mistrzowie w swoich dyscyplinach wiedzy i patrioci, stwarzający uczniom atmosferę przyjaźni, szacunku i zaufania. Dużą rolę w kształtowaniu osobowości Tadeusza Paryjczaka odegrało harcerstwo oparte na zasadach Baden-Powella. Po maturze, w ramach organizacji „Służba Polsce”, młody Tadeusz pracował przy odbudowie Warszawy.

Studia

W 1951 roku Tadeusz Paryjczak rozpoczął studia na Wydziale Chemicznym Politechniki Łódzkiej. Duży wpływ na wybór uczelni miał mieszkający w Łodzi przyjaciel rodziny z Kresów Wschodnich ks. Wiktor Harbich. Wykłady prowadzili tu wówczas twórcy wydziału: prof. A. Dorabalska, prof. E. Józefowicz i prof. O. Achmatowicz.

Praca naukowa

Wyraźny wpływ na wybór tematyki naukowej realizowanej przez Tadeusza Paryjczaka miał prof. E. Józefowicz, który rozwijał

w Katedrze Chemii Nieorganicznej badania z zakresu kinetyki chemicznej, związków kompleksowych i rentgenografii strukturalnej. Zagadnienia te stały się późniejszą inspiracją dla młodego naukowca do stworzenia kierunku badawczego: adsorpcji i katalizy. Jeszcze na studiach, w 1954 roku, Tadeusz Paryjczak został zatrudniony na stanowisku zastępcy asystenta w zespole swojego mentora.

Po obronie pracy dyplomowej w 1956 roku Tadeusz Paryjczak kontynuował pracę naukową w zespole prof. St. Witekowej, badając równowagi ustalające się w roztworach wodnych między SO_2 , SeO_2 i chlorowcowodorami. Rozwijał również zagadnienia związane ze stosowaniem fal ultradźwiękowych na kinetykę reakcji utleniania jonów Fe^{2+} , Sn^{2+} i kwasu fosforowego. Prace te, mające wymierny aspekt praktyczny, zostały przedstawione przez mgr inż. Tadeusza Paryjczaka w dysertacji doktorskiej, którą obronił w 1963 r.

Tematykę sonochemiczną rozwijał w swojej dalszej pracy naukowej, badając wpływ fal ul-

tradźwiękowych na właściwości fizykochemiczne, adsorpcyjne i katalityczne aktywnego tlenku glinowego otrzymanego z wodorotlenku wytrąconego w polu ultradźwiękowym. Temat ten był realizowany również podczas rocznego stażu naukowego w Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie (1965-1966 r.).

Nowy kierunek badawczy

Po powrocie do kraju, młody doktor z wielkim zapałem i uporem rozpoczął tworzenie w Politechnice Łódzkiej nowego kierunku badawczego: adsorpcji i katalizy. Nie było to łatwe, gdyż w tym czasie Wydział Chemiczny nie dysponował aparaturą do tego rodzaju badań, ani funduszami na jej zakup. Pierwszym sprawdzonym do PŁ dzięki życzliwości prof. E Grzywy aparatem był chromatograf gazowy wytworzony w Instytucie Ciężkiej Syntezy Organicznej w Blachowni Śląskiej. Był on sflacony wynikami badań nowych katalizatorów syntezowanych w tym Instytucie.

Wątek aparaturowy to tylko jeden filar niezbędny do tworzenia prac z katalizy i adsorpcji. Drugim było wykształcenie współpracowników. Prof. Tadeusz Paryjczak prowadził wykłady i seminaria dla pracowników Zespołu i doktorantów z zagadnień chemii powierzchni, adsorpcji i katalizy oraz chromatografii.

Wielką rolę w rozwoju badań z adsorpcji w PŁ odegrał prof. Mieczysław Lasoń z Krakowa. Z kolei prof. Andrzej Waksmundzki z Lublina powołał prof. Paryjczaka na swojego następcę do kierowania Problemem Międzyresortowym „Fizykochemiczne metody rozdzielania mieszanin i ich automatyzacja”, co umożliwiło

zakup specjalistycznej aparatury do prowadzenia zaawansowanych prac naukowych.

Dla przemysłu

Szczególnie przydatna w badaniach katalitycznych jest opracowana w Zespole metoda chromatograficzna badania efektów *spillover* i silnego oddziaływania metal-nośnik. Praktyczne znaczenie miało też opracowanie szybkich metod chromatograficznych badania właściwości sorpcyjnych różnych materiałów, skór naturalnych i syntetycznych, tekstyliów i papieru. Zespół opracował również dla przemysłu m.in. aktywne katalizatory do syntezy poliestrów, syntezy chlorku winylu, redukcji aromatycznych związków nitrowych, selektywnej redukcji nienasyconych aldehydów, usuwania wodoru z gazów kopalnianych, do głębokiego odtlenienia gazów obojętnych, do utleniania odorowych związków azotu i siarki. Wywodzące się z chromatografii gazowej techniki temperaturowo-programowane: redukcji, utleniania, desorpcji i reakcji powierzchniowej zostały twórczo rozwinięte w ośrodku łódzkim, który miał wiodącą rolę nie tylko w polskim środowisku naukowym.

Ostatnie lata swojej pracy zawodowej prof. Tadeusz Paryjczak poświęcił zagadnieniom zielonej chemii stanowiącej nowe podejście do ochrony środowiska. Profesor jest współautorem pierwszej w Polsce monografii „Zielona chemia” (2005).

Dla rozwoju PŁ i polskiej nauki

Prof. Tadeusz Paryjczak całe swoje życie zawodowe związał z Wydziałem Chemicznym

i z Instytutem Chemii Ogólnej i Ekologicznej, w którym pracował od jego powstania w 1970 r. Początkowo był zastępcą dyrektora ds. naukowych, a od 1975 r. kierował Instytutem przez kolejne 27 lat, do przejścia na emeryturę. Pracownicy Instytutu, wykonując prace naukowe na poziomie światowym współpracowali z ośrodkami naukowymi Bułgarii, Czechosłowacji, Szkocji, Niemiec, Francji, Kanady oraz z Uniwersyteciem im. Łomonosowa w Moskwie i Instytutem Katalizy w Nowosybirsku.

W latach 1975-1999 (z przerwami 1981-1984 i 1990-1993) prof. Tadeusz Paryjczak był wybierany na dziekana Wydziału Chemicznego. Wraz z okresem pełnienia funkcji prodziekana ds. studenckich pracował w dziekanacie przez 22 lata.

Był to czas bardzo burzliwy politycznie, ale dzięki wrodzonej dyplomacji Profesora i rozsądkowi członków Rad Wydziału, wśród których znaleźć można było wiele barwnych indywidualności reprezentujących krańcowo odmienne zdania i opinie, udało się zachować wysoką rangę naukową Wydziału w Polsce i za granicą.

Rozwój i pozycja Wydziału uwarunkowana była w dużym stopniu rozwojem kadry naukowej. W latach 1975-1995 na Wydziale Chemicznym nadano 70 osobom stopnie naukowe doktora habilitowanego nauk technicznych lub nauk chemicznych. Pod tym względem Wydział przodował w Politechnice Łódzkiej.

Profesor Tadeusz Paryjczak był wybierany przez społeczność chemików w Polsce do ogólnopolskich instytucji naukowych. Przez wiele lat pracował w Komitecie Badań Naukowych i Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych.

Profesor **Tadeusz Paryjczak** (1932 –2019)

Honory i wyróżnienia

W ciągu swojej 55-letniej pracy w Politechnice Łódzkiej prof. Tadeusz Paryjczak uzyskał wiele wyróżnień i odznaczeń. Był doktorem honoris causa Politechniki Łódzkiej oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Został odznaczony,

między innymi, Krzyżem Komandorskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Honorową Odznaką Miasta Łodzi, Nagrodą Naukową Miasta Łodzi oraz Złotą Honorową Odznaką SiTPChem. Otrzymał medale: im. Andrzeja Waksmundzkiego, im. Wojciecha

Świętosławskiego, im. Ignacego Mościckiego, im. Marii Skłodowskiej-Curie, a także medale za zasługi dla politechnik: Szczecińskiej, Wrocławskiej, Rzeszowskiej, Krakowskiej oraz swojej macierzystej Politechniki Łódzkiej.

■ Izabela Witońska
Wydział Chemiczny